

Gebaren over seks

Gebarentaal krijgt steeds meer erkenning, ook in het theater. Het Handtheater kreeg dit jaar voor het eerst structurele subsidie van het rijk. Nu reist dit gezelschap van dove acteurs door het land met een voorstelling over de pikante gedichten van Carlos Drummond De Andrade. Hoe gebaar je 'lekkere billen'?

Door Wijbrand Schaap

DEN HAAG - Nog nooit zal het bij de jaarlijkse dodenherdenking zo stil geweest zijn als afgelopen vrijdag in het Haagse Literair Theater Branoul. Al werd er nog volop geconverseerd. Immers, toen om acht uur een luide gong klonk, ging dat voorbij aan zeker de helft van het aanwezige publiek. Zij zetten hun geanimeerde conversatie voort tot zij er door hun vrienden, die de gong wel hadden opgemerkt, op werden gewezen dat 'twee minuten stilte' betekent dat je ook je handen stil moet houden.

Je zou bijna jaloers worden op dove mensen. Bijna, natuurlijk, want niemand zal vrijwillig het geluid van kwinkelerende vogeltjes, een vet nummer van Anastacia of een fuga van Bach inleveren voor dat éne ding waarmee de doven van tegenwoordig horende mensen te slim af zijn: gebarentaal. Al duurt dat niet lang meer: jongeren die -nog- kunnen horen hebben de gebarentaal ontdekt als een perfect communicatiemiddel op dance-parties. Hoe oorverdovend hard daar de muziek ook staat, wanneer je in een beetje aardig licht staat kun je met geestverwanten over alles 'praten'.

„Ik vind Nederlands maar een saai, kille taal. Gebarentaal is

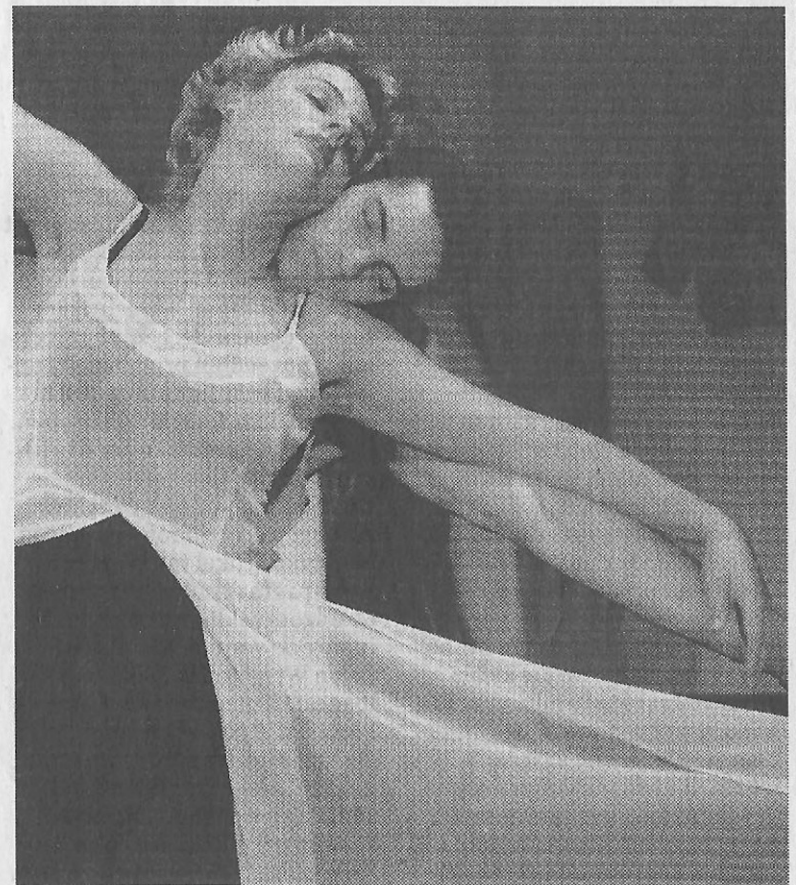
veel rijker. Daar kan ik zoveel meer gevoelens in kwijt.” De medewerkster van het Handtheater vertelt het, via haar tolk, met een ontwapenend enthousiasme, en zelfs met trots. Ze is doof, maar beschouwt dat allerminst als een handicap. „Met gebarentaal kan ik over alles praten. En het ziet er toch prachtig uit?” Dat klopt. Sierlijke hand- en armbewegingen, aangevuld met een mimiek waar de gemiddelde horende Hollander spieren voor zou moeten aanspreken die al eeuwen geleden voor het laatst zijn gebruikt, het is een genot om te zien.

Mieke Julien, een horende Amsterdams met veel dove vrienden, is al heel lang bezig om juist die kracht van de gebarentaal in te zetten voor het theater. Elf jaar geleden richtte ze het Handtheater op, en na jaren op amateurbasis gewerkt te hebben, krijgt het gezelschap sinds 1 januari overheidssubsidie. „Het is nog maar voor een deel subsidie uit de kunstpot. De rest krijgen we nog van Welzijn en Volksgezondheid. Daar moeten we dus de komende vier jaar aan gaan werken: dat gebarentaaltheater volledig als kunst wordt erkend.”

Het Handtheater werkt daar nu aan met een wel heel ambitieus project. Het gezelschap ver-

taalde de posthume erotische gedichten van Carlos Drummond de Andrade uit het Portugees naar de Nederlandse Gebarentaal. Deze bundeling, met de titel *O Amor Natural*, was eerder het onderwerp van een buitengewoon innemende filmdocumentaire van Hedy Honigman: oude mensen werden in Brazilië op straat en thuis geconfronteerd met deze, op zijn zachtst gezegd openhartige, teksten. Een weemoedige ode aan de erotiek was het. De gebarentaalvoorstelling wordt nu voor een horend én doof publiek gebracht, waarbij de horenden de gedrukte tekst erbij krijgen.

Maar hoe doe je erotiek in gebarentaal? Gebaren over seks lijken tenslotte allemaal wat banaal, hoe universeel ze ook zijn. Om daar poëzie in gebaren van te maken, is nogal wat nodig. In haar lezing, die ze deze avond voorafgaand aan de voorgedragen gedichten houdt, geeft Mieke Julien een voorbeeld: „In het gedicht 'Billehoning' komt een zin voor die in het Nederlands als volgt klinkt: 'Billeril, billering, bil meer dan bil.' Daar zitten woorden in die niks betekenen, maar die wel leuk klinken. Voor de gebarentaal-versie keerden we terug naar de originele tekst. Daar staat, in het Portugees: 'Grote bil, kleine bil, bil meer dan bil.' Dat ziet er in gebarentaal veel leuker uit.” En inderdaad: het bil-gebaar dat op

Het Handtheater met *O Amor Natural*.

Foto Syll Schaap

zich eenvoudig en nogal banaal letterlijk voor de gebold uitgestoken handen ligt, is in die combinatie heel aardig om te zien. En door de overeenkomst in gebaren 'rijmt' het ook, zoals Julien uitlegt.

De gebaarde beelden hebben poëzie. Ze zijn ook komisch, zelfs voor de Zweedse doven die deze avond bijwonen. Ieder land heeft tenslotte zijn eigen gebarentaal, waardoor een Zweed en een Nederlander elkaar niet per se hoeven te begrijpen.

Maar zoals horende mensen in internationale conversaties ook regelmatig met handen en voeten moeten praten, zo doen doven dat ook. Alleen gaat dat wat vanzelfsprekender. En, tja: bips is bips,

daar zijn alle mensen het over eens. Gebarentaal is minstens even rijk als spreektaal. De gebaren zijn ook geen letterlijke uitbeeldingen van bestaande woorden. Daardoor zijn ze voor iemand die de taal niet machtig is lastig te volgen. Toch blijkt de taal der liefde tamelijk universeel. Twee horende jongens hadden het in de pauze voorzien op twee Zweedse doventolken. Ze probeerden de belangrijkste kennismakingsgebaren uit. Dat ging al heel aardig. Het bleef heel kuis, maar het contact was gelegd.

O Amor Natural door het Handtheater is nog op diverse plaatsen in het land te zien. Inl.: www.handtheater.nl